

7. Měnové podmínky

V roce 2020 došlo k opětovnému snižování měnověpolitických sazeb.

Ekonomický vývoj v roce 2020 byl značně turbulentní, což se projevilo i na vývoji hlavních měnověpolitických sazeb. Z počátku roku ještě došlo k navýšení sazeb v reakci na rostoucí inflační tlaky v ekonomice (maximum činilo 2,25 pro dvoutýdenní repo sazbu)¹. Příchod krize ale vedl k rychlému uvolnění měnové politiky – v březnu byla repo sazba snížena na 1,00 % a v květnu na 0,25 %. Na této úrovni repo sazba setrvala nezměněna až do konce roku. Diskontní sazba přitom byla nastavena na 0,05 % a lombardní sazba na 1,0 %. Ekonomická situace značně ovlivnila i vývoj směnného kurzu. Koruna v průběhu března prudce oslabila vůči euru i dolaru. V případě dolarového kurzu trend směřoval k opětovnému posílení a na konci roku už byl kurz koruny vůči dolaru meziročně silnější (ke konci roku kurz dosáhl 21,39 CZK/USD). Mírná korekce se odehrála i v případě kurzu vůči euru, od 13. března 2020 ale kurz neklesl pod úroveň 26 CZK/EUR. Výsledkem byly tlaky na růst cen zboží obchodovaného v eurech.

Ke konci roku vzrostly výnosy vládních dluhopisů.

Mezibankovní úroková sazba PRIBOR je těsně navázána na měnověpolitické sazby, a tak se od června prakticky nezměnila. Ke konci roku 2020 činila tříměsíční sazba PRIBOR 0,36 % (na konci roku 2019 to bylo 2,17 %). V průběhu roku se poměrně výrazně měnily výnosy na domácích vládních dluhopisech. V lednu činila úroková sazba na krátkodobých dluhopisech 1,55 %, na těch se střednědobou splatností 1,51 % a u dlouhodobých to bylo 1,62 %. V průběhu roku pak sazby u všech splatností klesaly a dna dosáhly v říjnu (0 %, 0,54 % a 0,94 % u jednotlivých splatností). V závěru roku pak sazby poměrně rychle rostly. K 31. 12. 2020 činil průměrný výnos krátkodobých dluhopisů 0,16 %, střednědobých 0,8 % a dlouhodobých 1,26 %.

Výrazně klesly úrokové sazby na termínovaných vkladech.

Pokles se nevyhnul ani některým klientským úrokovým sazbám, zejména těm na termínovaných vkladech. U vkladů na běžných účtech domácností sazby prakticky neměly kam klesat (od začátku roku 2016 jsou pod 0,1 % a ke konci prosince 2020 byly průměrně na 0,02 %). Na druhé straně úrokové sazby na vkladech s dohodnutou splatností během let 2018 a 2019 rostly. V loňském roce tak v reakci na pokles hlavních ekonomických sazeb mohly být velmi rychle upraveny (ke konci března 2020 byl průměrný úrok na vkladech s dohodnutou splatností 1,43 %, na konci června už to bylo 0,6 %). Na konci roku průměrné úročení těchto vkladů činilo 0,59 %. Nejvíce klesaly sazby u vkladů se splatností do 1 roku – banky pravděpodobně předpokládaly, že v dohledné době úroveň úrokových sazeb půjde nahoru. Nefinanční podniky mohly jen krátce využívat nárůstu sazeb na běžných účtech – během loňska se opět propadly téměř na nulu. Zároveň nefinančním podnikům výrazně kleslo i úročení na vkladech s dohodnutou splatností – ještě výrazněji než domácnostem (ke konci prosince průměrné úročení dosáhlo 0,16 %, meziročně o 1,36 p. b. méně). Změna sazeb jasně ovlivnila vývoj objemu termínovaných vkladů – ty od 2. čtvrtletí meziročně klesaly. Zajímavý je i pohled na vklady domácností – od 2. čtvrtletí je vidět výrazné zvýšení růstu jejich objemu v souladu se zvýšenou mírou úspor, která souvisí s omezením možnosti spotřeby uvalením restrikcí na provoz maloobchodu a služeb.

Dále zlevňovalo úvěrové financování pro domácnosti.

Mírný pokles byl v průběhu roku vidět i na úrokových sazbách úvěrů pro domácnosti. Pokles úročení úvěrů na spotřebu je dlouhodobý a rok 2020 na tento trend navázal. Ke konci prosince průměrná sazba činila 7,69 %, což je meziročně o 0,59 p. b. méně. Úročení úvěrů na bydlení loni také klesalo. Ke konci roku průměrně činilo 2,1 %, což je meziročně o 0,39 p. b. méně. Dynamika spotřebních úvěrů od 2. čtvrtletí dle očekávání výrazně zpomalovala. Kombinace omezené spotřeby i značné nejistoty domácností srazila na konci roku meziroční přírůstek objemu úvěrů na spotřebu na 2,6 %. Naopak

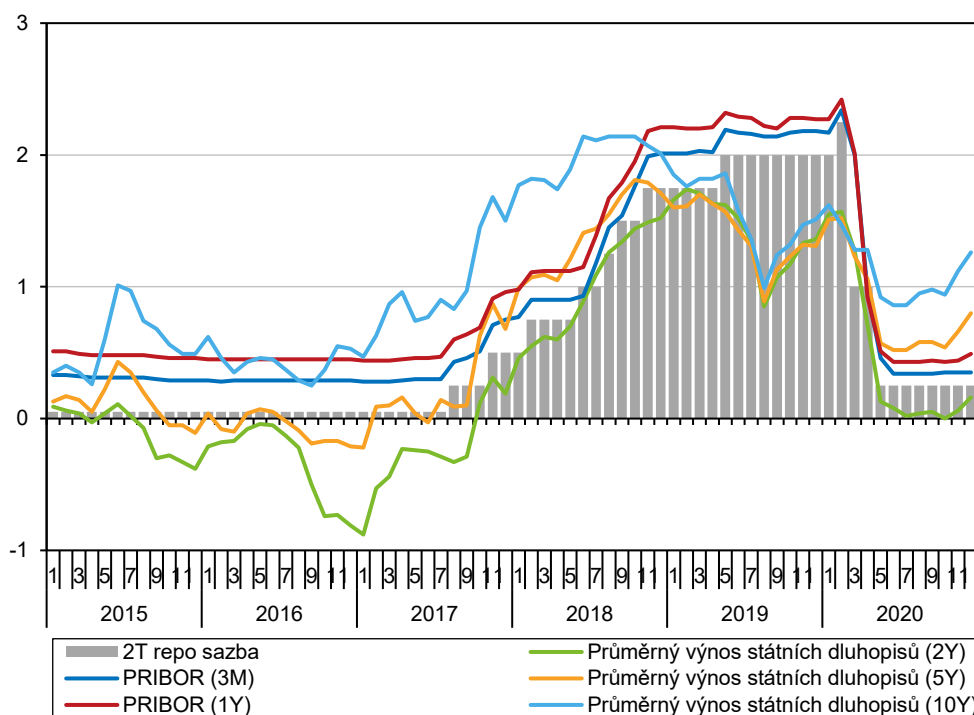
¹ Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

poměrně vysoké zůstalo meziroční tempo růstu objemu úvěrů na bydlení (v průběhu roku nekleslo pod 7,5 % a ve 2. pololetí zrychlilo nad 8 %). Zadlužení domácností ve výsledku rostlo podobným tempem jako v předchozích letech (k 31. prosinci bylo meziročně vyšší o 6,1 %). Zadlužení na spotřebu bylo ke konci roku meziročně nižší o 0,1 % a zadlužení na bydlení vyšší o 8,0 %.

V mnoha odvětvích úvěrová dynamika značně přibrzdila.

Průměrná úroková sazba úvěrů pro nefinanční podniky v průběhu roku klesala a dna dosáhla ve 3. čtvrtletí. V závěru roku se ale prudce zvýšila. Tento vývoj ovlivnila hlavně kategorie úvěrů nad 30 mil. korun. Zde úročení kleslo až na 1,15 % ve 3. čtvrtletí, ale do konce prosince stoupl na 1,72 %. Podobnou dynamiku měly i úvěry mezi 7,5 a 30 miliony (do konce září zde úroková sazba klesla na 2,3 %, ale opět vzrostla na 2,54 %). Naopak úročení úvěrů do 7,5 mil. korun v průběhu celého roku klesalo. Ke konci prosince 2020 činilo 3,26 % a meziročně se snížilo o 0,85 p. b. Celkový objem úvěrů a pohledávek nefinančních podniků ke konci roku 2020 dosáhl 1 123,0 mld. korun a meziročně se zvýšil o 2,3 %. Zatímco objem úvěrů a pohledávek v korunách od 2. čtvrtletí meziročně klesal, opět výrazně zrychlil růst objemu půjček v cizích měnách, především půjček krátkodobých² a dlouhodobých. Ke konci roku 2020 byl meziročně nižší objem poskytnutých úvěrů zejména v odvětvích výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla, vzduchu, vody (-20,8 %), v kulturních, zábavních, rekreačních a ostatních činnostech (-13,8 %), velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (-4,5 %) a informační a komunikační činnosti (-4,3 %). Po celý rok výrazně zpomaloval růst půjček zpracovatelskému průmyslu (na konci prosince byl objem meziročně o 0,9 % vyšší). Posílení tempa naopak probíhalo u dopravy a skladování a ubytování (až na 11,0 % ke konci roku) a stravování a pohostinství (19,7 %).

Graf č. 16 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

² V minulosti souvisel prudký růst objemu krátkodobých úvěrů v cizí měně s očekávaným posílením kurzu (například před ukončením intervencí v roce 2017). V roce 2020 mělo oslabení kurzu vůči euru a dolaru spíše dočasný charakter, což posilovalo spekulace.

